

ÅRSMELDING 2009
LANDBRUK

for Nesseby kommune

TANA KOMMUNE
UTVIKLINGSAVDELINGEN

Landbruket i Nesseby

1. Innledning

Landbruksforvaltningen i Tana dekker i tillegg til egen kommune også kommunene Nesseby og Berlevåg, og er en del av utviklingsavdelingen i Tana kommune. Tana kommune mottar en årlig godtgjørelse for å utføre oppgaver innen landbruksforvaltningen for Nesseby og Berlevåg kommuner.

Utviklingsavdelingen ivaretar ulike statlige og kommunale forvaltningsoppgaver knyttet til lovgiving, tilskuddsordninger og finansieringssøknader innen landbruk, bygdeutvikling og veterinærvakt.

I år 2009 jobbet landbruksrådgiver Terese Nyborg i full stilling. Merete Helander arbeidet i full stilling frem til april og har nå foreldrepermisjon. Terje Njuolla har arbeidet i full stilling fra august og næringsrådgiver Frans Eriksen fungerer som rådgiver ved finansieringssøknader. Avdelingsleder i perioden har vært Svein Ottar Helander.

2. Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	2
2. INNHOLDSFORTEGNELSE	3
3. LANDBRUKSSTATISTIKK	4
4. SAUEHOLD	4
ORGANISERT BEITEBRUK	5
BEITEGRANSKING	6
5. MELKEPRODUKSJON	7
NYETABLERINGSKVOTE	7
6. ØKOLOGISK LANDBRUK	8
7. DEN KOMMUNALE LANDBRUKSFORVALTNINGEN	8
<i>Infoskriv</i>	8
<i>Veterinærtjenesten</i>	9
8. TILSKUDDSFORVALTNING	9
<i>Regionale miljøtilskudd</i>	9
<i>SMIL -midler 2008 og 2009, Spesielle miljøtiltak i jordbruket</i>	10
TILSKUDD TIL INVESTERINGER	10
<i>Innovasjon Norge</i>	10
<i>– innvilgede finansieringssøknader tilleggsnæringer, Bygdeutviklingsmidler</i>	10
<i>Kommunalt fond for samfunnsutvikling 2009 - primærnæring</i>	10
9. ETABLERTE TILLEGGSNÆRINGER	11
VARANGERLAM	11
UNJÁRGGA DOLOŠ SÁVZZA SEARVI – NESSEBY VILLSAULAG	11
INN PÅ TUNET – GRØNN OMSORG	12

Tabelloversikt

Tabell 1. Landbruksstatistikk for Nesseby kommune (kilde: Statens landbruksforvaltning).	4
Tabell 2. Organisert beitebruk, oversikt dyr sleppt og tapt på beite 2009.	5
Tabell 6. Tilskuddforvaltning; produksjons- og avløsertilskudd, regionale miljøtilskudd og SMIL.	9
Tabell 4. Det ble innvilget BU-midler til 3 tiltak innen tilleggsnæringer.	10
Tabell 5. Fond for samfunnsutvikling 2009 i Nesseby kommune, antall innvilgede søknader til primærnæring, landbruk og reindrift, fordelt på ulike tiltak og samlet kronebeløp.	10

Bilder: Terese Nyborg

3. Landbruksstatistikk

Nesseby										Endring i perioden 2001 - 2009	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	antall	%
Antall gårdsbruk											
Totalt antall bruk	9	10	11	6	6	7	12	12	12	3	33 %
Bruk med ku	2	2	1	1	1	1	1	1	1	-1	-50 %
Bruk med sau	7	8	10	5	5	6	11	11	11	4	57 %
Jordbruksareal											
Jordbruksareal i alt	2 530	2 591	2 490	2 156	2 172	2 656	3 161 ¹	3 453 ²	3 777 ³	1 247	49 %
Husdyrtall											
Antall kyr	31	31	21	21	18	19	22	28	28	-3	-10 %
Antall øvrig storfe	65	62	30	30	35	31	34	44	48	-17	-26 %
Antall sau	765	867	772	772	836	959	1291	1373	1480	715	93 %

Tabell 1. Landbruksstatistikk for Nesseby kommune (kilde: Statens landbruksforvaltning).

¹ 308daa av arealene høstes i Tana kommune.

² 326daa av arealene høstes i Tana kommune.

³ 373daa av arealene høstes i Tana kommune.

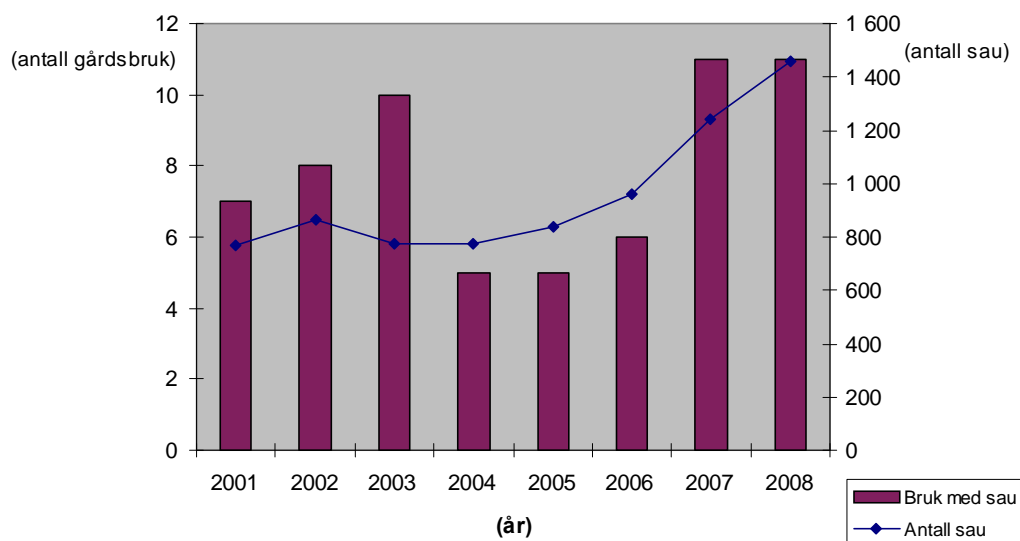
4. Sauehold

Fra 2007 til 2009 er det ingen endringer i antall sauebruk i Nesseby kommune, men antallet sau har økt fra 1291 til 1480.

Sauenæringen i Finnmark møter store utfordringer knyttet til rovvilt. Samlet sett var tapstallene i fylket i 2008 på 6,6 % på sau, og 10,7 % på lam. Dette er høye tall, og en økning fra 2007. Forvaltningen har store utfordringer med å finne langsiktige og hensiktsmessige tiltak for å minske tap til rovvilt.

Utvikling antall gårdsbruk og sau, periode 2001-2008

Figur 1. Utviklingen innen antall gårdsbruk og antall sau i perioden 2001 til 2008. Gjennomsnittlig dyretall var 132 sau/bruk i 2008 (kilde: Statens landbruksforvaltning).

Organisert beitebruk

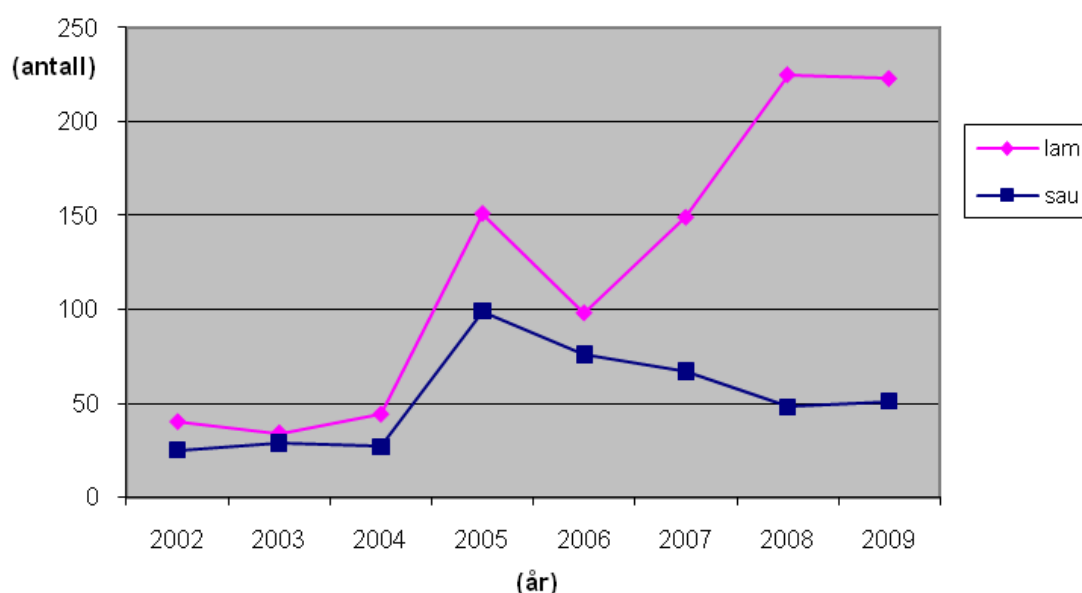
Klubbvik beitelag tapte 274 sau/lam av totalt 2819 sau/lam på utmarksbeite. Unjárga dolos sávzza searvi rapporterte at 13 av 1008 sau/lam ble tatt av rovdyr på utmarksbeite. I Nesseby var tapsprosenten 9 % på lam og 4 % på sau. Nasjonalt regnes det med en normal tapsprosent på 3% for sau og 5 % for lam på utmarksbeite. Klubbvik beitelag har fått regnet ut et lavere normaltapp basert på tall over tap av dyr på beite, 1,8 % for sau og 3,1 % for lam. Tap av dyr på beite har vært langt over normalen siden 2005.

Det har ikke vært registrert bjørneangrep i Nesseby under 2009, men det har vært store tap av lam til jerv og gaupe.

Organisert beitebruk 2009	sleppt		tapt	
	sau	lam	sau	lam
Klubbvik Beitelag	1012	1807	51	223
Unjárga dolos sávzza searvi	424	584	5	8

Tabell 2. Organisert beitebruk, oversikt dyr sleppt og tapt på beite 2009.

Klubbvik beitelag - tap av dyr på beite periode 2002 - 2009

Figur 2. Tap av dyr på beite, periode 2002 - 2009

Beitegransking

På oppdrag fra Nesseby og Vadsø kommuner og beitelagene har Norsk institutt for skog og landskap gjennomført en vegetasjonskartlegging to områder innafor Nesseby og Vadsø kommuner. Vegetasjonskartleggingen startet juli 2008 i områdene Meskelv og Bergeby – Vestre Jakobselv.

Vegetasjonskartet gir et bilde av den mosaikken av vegetasjonstyper som det naturlige plantedekket består av. En vegetasjonstype er en karakteristisk samling plantearter som går igjen på lokaliteter med like vokseforhold. En oversikt over utbredelsen av vegetasjonstyper gir oss informasjon om variasjonen i økologiske forhold (klima, næring og vann i jorda, snødekke og kulturpåvirkning) i et område. I tillegg kan hver vegetasjonstype tillegges egenskaper med hensyn til ulike ressursutnyttning og arealbruk

Bilde fra vegetasjonsrapporten:

Vegetasjonen har endra seg sterkt etter flere års insektangrep. Mer og mindre sammenhengende smylematter er nå karakteristisk for blåbærbjørkeskogen i distriktet. Bildet er fra vestsida av Vuopme-Čevvelaš (MIA).

Selve rapporten finner du på:

- www.skogoglandskap.no/filearchive/oppdragsrapport_12_09_vegetasjon_og_beite_bergeby_jakobselv.pdf

5. Melkeproduksjon

Det er i gjennomsnitt 21 kyr per bruk i Tana og Nesseby. Det ligger noe over landsgjennomsnittet som er 18 kyr per bruk.

Det er en melkeprodusent i Nesseby og han hadde 28 melkekyr og 48 øvrig storfe ved telledato i 2009. Melkekvoten er på ca 126 000 liter.

Melkeleveransen fra Nesseby og Tana kommune økte sammenlignet med 2008. I Nesseby og Tana kommune er den totale melkekvoten 5 325 068 liter. TINE økte muligheten til å produsere 10 % over kvoten uten overproduksjonsavgift da det var mangel på melk i Norge.

Det er 550 000 liter av kvoten som ikke ble produsert. Produsentene i Nesseby og Tana har potensial til å levere mer melk uten kvoteøkning fra TINE.

Nyetableringskvote

For første gang siden kvoteomsetningen ble innført i 1997, ble det åpnet for nyetablering i melkeproduksjonen i Finnmark. Partene i jordbruksoppgjøret ble i 2008 enige om å innføre en

nasjonal ordning for nyetablering innen kumelkproduksjonen. Ordningen omfatter både konvensjonelle og økologiske søkere. Det ble avsatt 5 millioner liter til nyetablering innen melkeproduksjon i Norge. Det kunne søkes om å få kjøpe inntil 150 000 liter.

Søknadsfristen var 1. desember 2008 og Nesseby hadde en søker. Jørn Ottar Olsen ble tildelt en rekrutteringskvote på 150 000liter.

6. Økologisk landbruk

Utvikling av økologisk landbruk og omsetning av økologiske landbruksprodukter er et landbrukspolitisk satsningsområde. Soria Moria erklæringen har satt som mål at 15 prosent av matproduksjonene og matforbruket i 2015 skal være økologisk.

I Nesseby kommune er det en saueprodusent som har godkjent økologisk produksjon.

7. Den kommunale landbruksforvaltningen

Landbruksforvaltningen omfatter næringsutvikling og planlegging, tilskudds- og lovforvaltning og rådgivning innen jord- og plantekultur og økonomi.

Aktiviteter:

- Deltakelse på møter med Rovviltsnemnda.
- Deltatt i møter i forbindelse med rullering i kommuneplanens arealdel i Nesseby kommune.
- Landbrukspolitisk avdeling hos landbruksdepartementet på besøk i Tana og Nesseby.
- Deltakelse i forskingsprosjektet "Innovative bygdemiljøer" hos Nordlandsforskning, Bodø.
- Deltakelse på Fylkesmannens fagsamling for landbruksforvaltningen 11. og 12. november
- Kurs i driftsplanlegging, arrangert av Innovasjon Norge

Infoskriv

Det ble i løpet av 2009 sendt ut 2 infoskriv med aktuell informasjon til alle produsenter som søker produksjonstilskudd i Tana, Nesseby og Berlevåg kommuner.

Veterinærtjenesten

Kommunene overtok fr o m 1.1.2008 ansvaret for den kliniske veterinærvakten. Ansvaret lå tidligere hos staten ved Mattilsynet. Vaktordningen ble videreført i sin daværende form og dekkes av de tre veterinærene i området. I vaktområdet inngår kommunene Tana, Nesseby, Vadsø, Vardø, Berlevåg og Båtsfjord. Ordningen administreres av Tana kommune.

8. Tilskuddsforvaltning

I tillegg til investeringstilskuddene er det en del tilskudd til drift, refusjonsordninger og andre ordninger som lokalt forvaltes av landbrukskontorene.

Type	Nesseby
Produksjonstilskudd 2009	3 340 576
Avløsertilskudd ferie og fritid 2009	412 620
Avløsertilskudd sykdom 2009	256 323
Regionale miljøtilskudd 2009	233 494
SMIL 2009	69 987

Tabell 3. Tilskuddforvaltning; produksjons- og avløsertilskudd, regionale miljøtilskudd og SMIL.

Avløserrefusjon er en refusjonsordning for avløsning ved ferie og fritid, og ved sykdom. Produksjonstilskudd er et avtalefeste inntektsregulerende tilskudd for å oppfylle målene i landbrukspolitikken.

Dette tilsvarer i gjennomsnitt kr. 312 933,- pr. gårdbruker i Nesseby. Tilskudd per bruker har økt med kr. 104 653,-, sammenlignet med 2008, da produksjonstilskuddet i gjennomsnitt var på kr. 208 280,- per gårdbruker.

I tillegg til investeringstilskuddene er det en del tilskudd til drift, refusjonsordninger og andre ordninger som lokalt forvaltes av landbrukskontorene.

Regionale miljøtilskudd

Regionale miljøtilskudd er spesielt utformet for å løse konkrete miljøutfordringer i hvert enkelt fylke, både knyttet til forurensningsbekjempelse og skjøtsel av kulturlandskap. Det ble søkt over avsatt ramme for regional miljøtilskudd som er kr. 3 000 000,-. Dette førte til at noen av satsene ble redusert. Kommunen har også deltatt i evaluering av regionale miljøtilskudd noe i form av spørreskjema.

SMIL -midler 2008 og 2009, Spesielle miljøtiltak i jordbruket

Formålet med SMIL er å ivareta natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, samt redusere forurensingen fra jordbruket. Det kom inn 16 søknader på SMIL - midler på til sammen kr 572 277,-.

Tana, Nesseby og Berlevåg kommune hadde i 2008 en ramme på kr. 279 950,-. Det ble gitt tilskudd til oppdyrking av tidligere dyrket areal, restaurering av gamle bygninger, innsamling av piggråd fra krigen samt til beitegransking i Nesseby.

I 2009 ble kommunene tildelt en ramme på kr. 170 000,- til tiltak i Tana, Nesseby og Berlevåg kommuner. Det kom inn 17 søknader, og det ble til sammen søkt om SMIL-tilskudd på kr. 1 494 943,-. I denne omgangen ble det kun gitt tilskudd til oppdyrking av tidligere dyrket areal fra den ordinære rammen.

Tilskudd til investeringer

Landbruksforvaltningens medvirkning i disse saker har vært økonomisk planlegging, hjelp til å utarbeide søknad og søknadsbehandling. I tillegg følger kontroll av tiltak og regnskap ved prosjektavslutning og utbetaling. Det var ingen søknader på bygdeutviklingsmidler til tradisjonelt landbruk i 2008. Tall fra 2009 er ikke kommet inn enda.

Innovasjon Norge

– innvilgede finansieringssøknader tilleggsnæringer, Bygdeutviklingsmidler

Innovasjon Norge	kr.
Bygdeutviklingsmidler tilleggsnæringer	665 500

(Kilde: Innovasjon Norge)

Tabell 4. Det ble innvilget BU-midler til 3 tiltak innen tilleggsnæringer.

Kommunalt fond for samfunnsutvikling 2009 - primærnærings

Fra fond for samfunnsutvikling ble det tildelt midler til investeringer og prosjekter innen landbruk og reindrift på til sammen 109 000,-. Det ble innvilget tilskudd til 2 tiltak i landbruksnærings og en til reindrift/slakteri.

Type investering	Antall	Beløp
Landbruksutstyr	1	26 000
Nydyrking	1	63 000
Reindrift/slakteri, messedeltakelse	1	20 000
Sum	3	109 000

Tabell 5. Fond for samfunnsutvikling 2009 i Nesseby kommune, antall innvilgede søknader til primærnærings, landbruk og reindrift, fordelt på ulike tiltak og samlet kronebeløp.

9. Etablerte tilleggsnæringer

Varangerlam

Selskapet Varangerlam BA ble startet i september 2006 av 11 bønder langs Varangerfjorden. Bedriften skal videreforedle og selge produkter av lam. Lavvørøkt lår, fylt bog og bokna sider er hovedprodukter. Produktene er spennende og salget går strykende. Bøndene har avtale med Gilde om nisjeproduksjon. Varangerlam BA kjøper tilbake skrottene fra Gilde slakteriet i Karasjok. Skrottene blir nedskjært og videreforedlet i Krampenes utenfor Vadsø der kokken Neil Lupton har godkjent kjøkken. Selve salget foregår i butikkene i Vardø, Vadsø, Kiberg, Kirkenes, Tana og Båtsfjord. I tillegg selges det til lokale hoteller og spisesteder. Øst Finnmark Forsøksring har hatt prosjektledelsen for "Varangerlam", der Tana Videregående Skole og Neil Lupton er samarbeidspartnere.

VARANGERMAT

Unjárgga dološ sávzza searvi – Nesseby Villsaulag

Nesseby villsaulag hadde også i 2008 slakt i mobilt slakteri med direkte salg fra bussen. Slakteriet var leid inn fra reindriften og prosessen godkjent av mattilsynet. Resultatet ble en suksess, da det ble solgt 260 skrotter på få dager.

Nesseby Villsauprodukter BA ble stiftet i oktober 2006 med formål å drive kjøp og salg av landbruksprodukter produsert av lagets medlemmer. Laget skal fortsette med prøveprosjektet med slakt av villsau og produkter.

Handel med villsauskinn, Dag Broch og Olav Dikkanen på Varangermarkedet.

Villsau fra Varanger

www.villsaufravaranger.no

Inn på tunet – grønn omsorg

I Nesseby har to gårder startet med å tilby *Inn på tunet* opplegg.

Inn på tunet tilbud defineres som tilbud på gårdsbruk og hvor gårdbruker er direkte involvert i tilbudet enten som leder eller i en assisterende rolle. Tilbudene bygger på samarbeid med oppvekst-, utdannings- og helse- og sosialsektor, og tilbudet har aktiviteter knyttet til gården og landbruket.

Inn på tunet er en næring i sterk vekst og Fylkesmannen i Finnmark har startet et "*Inn på tunet*" prosjekt. Prosjektet går ut på at utvalgte gårdsbruk i fylket skal tilby gårdsaktiviteter til helse- utdannings- og sosialsektoren. Målsettingen er at det skal finnes *Inn på tunet* gårder i hver kommune.